

ГОД. XVI

ПОЗОРИШТЕ

ВРОЈ 31.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ЖЕНСКОЈ ЂУДЉИВОСТИ.

(Свршетак.)

Потпуно право име др. Хаупт кад одбија сувишну примамљивост оваке ђудљивости. Могло би се додати, да се таква ђудљивост тешко може трајно допадати. С тога она није никако ни погодна за брак, у коме ако буде таквих ћуди, може му се одмах погодити свршетак у врло блиској будућности. У осталом, у том су погледу узајамни темпераменти најважнији фактори. Изузимајући оно, што др. Хаупт вели, да има много људи, који уживају да жене с њима поступају еп canaille, ђудљива жена нема оне поезије, која је браку нужна као насушни хлеб. Не би се погрешило кад би се и опет потврдила она стара изрека, да без мира нема брака. Али ни под миром не треба разумети савршену превласт једне стране.

„Има жена“ — вели др. Хаупт — „које су ђудљиве из рачуна, или што мисле, да ће им ђудљивост позајмити што више дражи или интересантности. Али је те срачуњене маневре врло лако опазити, и ту је лек врло прост. Тај лек треба навести у корист оних певачких људи, који га траже и не могу да га нађу и ако им је сваки час на услуги. Чим се срачунатој ђудљивости почне на исти начин враћати мило за драго, симуланткиња ће на један мах попустити. Али код жена, које су од природе ђудљиве, такав лек има друкчији резултат“.

За тим додаје, да се мора признати, да су ђудљиве жене интересантније од мирних и тихих, али само ако су младе, лепе и духовите. Ми на против држимо, да и тиха жена, која се одликује мла-

дошћу, и лепотом и духовитошћу, није ни мало мање интересантна од ђудљиве с истим особинама, у толико више, што човеку женска ђудљивост на брзо мора постати банална, или му мора изгледати као неко вештачко средство за допадање, а такви утисици не могу ићи никоме у прилог. У нашем друштву позната је женска ђудљивост под именима, која нису ни мало ласкава за лепи спол. То долази отуда, што за ту врсту наследне болести нису у нас још обичајни називи, као што су у других народа. Наша мало култивисана суровост увек претпоставља лепо лице „пикантном“ лицу, и умереност ђудљивости.

* * *

Има ђудљивости, која је, ако се не варамо, у нас са свим непозната. Највећи степен ђудљивости у нас биће да је Анока у Лазаревићевој причи „На бунару.“ Може бити да је у нашем друштву има и више, али су непознате. И боље. Ми не желимо ни једном нашем читаоцу, да се с њом из ближе упознаје. Ђудљивост постоји од онда, од кад су створене жене. И стари, и средњи и нови и најновији век имају пуно примера женске ђудљивости, која је, на жалост, играла знатну улогу и у животу државном.

Жене имају често обичај да кажу, да су оне у средњем веку биле робови. Изузимајући ондашњу поезију, која је певала већином о њиховим видљивим и скријеним дражима, ми бисмо имали врло дugo да изписујемо многобројне примере, који дољно показују, како је немилосрдна би-

ла њихова ћудљивост. Нека девојка пристала је да пође за неког витеза, али да он обиђе три пут по ивици зида, којим је ограђен замак; друга је опет захтевала од свога вереника, да иде у Египат и да јој пошље десет глава правоверних синова Мухамедових, које он сам треба да побије; трећа је тражила, да јој младожења прву ноћ одстоји на коњу, под прозорима, на цичи зими, четврта, да јој љубавник у позну јесен преплива широко језеро итд., итд., Грчка царица Теодосија имала је, како се прича, неког љубавника по имени Никанора, према коме се једног дана понапала као према принцу, другога дана изјахивала је на њему, оседланом као коњу итд. Једна од најјуд-

љивијих жена новијег доба држи се, да је била некадашња француска царица Енђелија. Она је симпатисала и мрзила људе и народе без икаквог повода и разлога. Зна се, да је рат Француске с Немачком 1870. г. био искључно њена ћуд. Она је тај рат у почетку називала „мој мали рат,” али јој је он и загорчао живот.

Ћудљиве су жене као сфинга, о којој вели Хајне, да нам канцама разнесе месо док нас опија и љуби у уста.

Овако строг Хајне нагони нас, да се читалицама обвежемо, да ћемо скоро проговорити и о мушкиј ћудљивости, само се бојимо, да не ћемо имати тако много сјајних примера, као код жена. У осталом, оне то најбоље знају. Harry.

ИСТАКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Мој цеп“, шаљива игра у 3 чина, од М. Калића. „Пркос“, шаљива игра у 1 радњи, с певањем, од Р. Бенедикса, посрбио др. Ј. Андријевић, музика од А. Максимовића).

Да наша публика није много осетљива, да се још није размазила приказима угледних умотвора светских великана: то се већ види по томе, што имају и такови гледаоци, којима се толико свиди и свиђа и овај „Мој цеп“, да га могу више пута гледати.

„Мој цеп“ је можда најбезазленији комад нашега репертоара. И ако је већ оцењиван, ипак нам се не може на ино, но морамо овога пута истаћи једну безазленост, која већ удура у не-могућност. На крају првога чина нападне Сава Жикић, господар „свога цепа“ и лепе Босиљке, љубавника њена, професора Стојана Зорића, осратоми га и забрани му праг своје куће. Трећи чин збива се у кући „Мога цепа“ и одмах у почетку видимо Стојана Зорића, како прелазим забрањени праг и улази у собу зачуђена „мога цепа“, а то је, вели, за то морао учинити, да „спасе част“ истом „цепу“. Стојану је толико драга та част, да му је пречка и од његове рођење, јер он зна врло лепо, као и најбезазленији гледалац, да он морастати прво на свој образ, пре но што прекорачи забрањени праг. Љубавник без икаква поноса, без икакве свести о својој вредности, то је као чељаде без костију.

Приказивачи учинили су све могуће да при-

тврде мало удове овога „мекушца“ у позоришном акварију. Особито се мучио Добриновић, да учини вероватнима невероватности старога слуге Павла, што су му гледаоци признали топлим одобравањем.

У „Пркосу“ нам се и овом приликом највише допала музика нашег прерано преминулог А. Максимовића, коју је сад певала и његова удата кћи. Кад је та музика удешена, још се А. Максимовић није ни мислио женити. Колиџа промена од онога доба! Заиста је и та музика безазлена, да већ не може више, па ипак се допада, јер је сасвим пристала уз безазленије речи, а наговешћује музички дар, који би, да је било живота и здравља, бар кэлико у Мозарта, изнео на висиву светскога признања све што је најлепше у богатом мору наших народних напева.

Како певачки тако и приказивачки посао извршен је на пуно задовољство гледалаца. — ст. —

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Репертоар.) У народном позоришту у Загребу био је одређен овај ред представа:

У понедеоник 14. децембра: „Прва представа чаробника и антиспиритиста Хинка и Јерка Калдија.“ (Спиритизам и огледи шаљиве чудотворности.)

У уторак 15. децембра: „Друга представа чаробника и антиспиритиста Хинка и Јерка

Калдија.“ (Летење по зраку. Приказивања и огледи са духовима.)

У среду 16. децембра: „Отац Мартин.“ Позоришна игра у 3 чина, написао Е. Кормон и Е. Гранж. Превод с француског.

ПОЗОРИШТЕ.

(Особине драмске технике.) У бечком философском друштву говорио је ономадне др. Бергер о особинама модерне драмске технике. Дајас, рече, хоћемо да из драмата избацимо све, што је епско и лирско. На позорници ништа не треба да се говори само зато, да би гледалац то дознао; душевно стање лица он треба да дозна из њихових речи, које су узете из правог живота, па ни основна мисао комада никад не треба да се непосредно изрекне, него гледалац треба сам да је погоди. Са тога гледишта говорио је Бергер о техники експозиције, о начину, којим се драматик служи, да би гледаоца упознао са ранијом историјом драме, о приказивању онога, што је простором и временом удаљено од позорнице, при чему је нарочито говорио о означавању историске основе, најпосле о приказивању душевнога стања радних лица. Своје разлагање потврђивао је Бергер примерима, па је тако било доста примедаба о драмској техници у Софокла, Еврипида, Шекспира, Клајста, Грилпарцера, па све до млађега Дима и Ипсена. Особито су имале утицаја примедбе његове о начину данашњих писаца, како износе душевно стање својих особа. Пошто страсти у животу не дају себи израза у потпуним патетичким беседама, него у наглиим природним звуцима, који су често узети из простачка говора, то новији драматици износе тај начин исказивања осећања и на позорници. Последица је томе, да се и књижевни језик прља сокачким говором, а класици, који су прели из богатог врела народног језика, богатили су га и облагор ћавали. А учинак — и то је она олакшица изражавањем осећања, коју је Аристотел мислио са својом катарзом, него је тај учинак загушљив, тежак и мучан, тако, да после таква комада осећамо потребу катарзе већма него пре њега. — Ово предавање нашло је живо одобравање у присутних слушалаца.

(Лажни Коклен.) Чувани глумац „Француске комедије“ Коклен старији није ни слутио, док је својим уметничким представљањем заносио паризије, да је неки млади глумац у јужној Африци, под именом „Коклен“, приређивао представе, које су му доносиле новаца и славе. Лажни Коклен, које је право име било Соре, отпочео је своје уметничке продукције у републици Оранији, и, благодарећи својој спољашњој сличности са пари-

ским славним уметником, ма да му је било тек 24 године, свуда се издавао за чуvenог уметника „Коклена“. Соре је својом дрскошћу ишао тако даљко, да је отишao у Мадрид, те се тамо појавио као „Коклен млађи“, да стече части и новаца. Али се при свем том рещи, да већ после недељу дана напусти Мадрид и врати се у јужну Африку, опет у Оранију, да тамо по ново ступи пред публику као Коклен. Али овога пута прође са свим рђаво. Много „Оранијеваца“ је за то време на једном путу кроз Европу имало прилике, да у Паризу виде правог Коклена, те не беху лењи, кад им варалица Соре поново у госте дође, да бедног младића пријаве власти, која назови Коклена, без обзира на његово славно име, стрпа у затвор. Сад лажни уметник седи с оне стране браве и тамо очекује своју заслужену казну као „представљач туђе особе“ и варалица.

Занимљиво је само то, како нико не примети по почетничкој његовој, да то не ће бити много чуven француски глумац Коклен! Него то је она стара песма: *„Увек се гледа на стечено име, место на праву вредност.“*

„Даје то тако“, вели „Народни Дневник“, „најбоље ће посведочити овај истинит случај: Неки млад човек, (чије име, као ни остала имена, не ћемо споминjати), о коме се, дакле, није ништа знало као о ваљаном песнику, донесе једнога дана многогодишњем уреднику неког престоничког листа веома лепу песмицу са својим потписом. Уредник је прочита и преко другог свог сарадника посаветује младог човека, да се у опште окане стихова, снебивајући се, да тако незгодан савет да лично „несретном песнику.“

Не прође неколико дана, а то исто уредништво добије поштом другу песму, на којој је био потписан један од наших млађих песника доброг гласа. Уредник с радошћу саопшти својим сарадницима, како је тај и тај, наш млади и даровити песник, послao за лист веома лепу и згодну песмицу своју. Међу тим, та веома лепа и згодна песмица била је оног истог младог човека, коме је саветовано, да се у опште окане стихова; потпис је, дакле, био лажан. А ону прву песму, коју је постигла онако зла судбина, написао је један признати хрватски песник, и она је већ била и штампана у ваљаном књижевном листу „Viens“, што би у неколико могло бити довољно гаранције за вредност песмицу.

Видите, готово свуда у свету, а нарочито код нас, то тако иде од вајкада.... Стара је то песма, али се још увек понавља новим гласовима!

Ово, истина, личи на причу, али је прича истинита.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

22. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 14.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 7. ДЕЦЕМБРА 1891.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Кестић, за позорницу удеоно А. Хадић.
музика од А. Максимовића. — Редитељ: Миљковић.

ОСОБЕ:

Дужде од Млетака	Лукић
Ђорђе, син му	Марковић
Анђелија, кћи му	Т. Лукићка
Филета, удовица дуждевог сина Марка	С. Вујићка
Иво Црнојевић	Миљковић
Јевросима, жена му	Д. Ружићка
Максим, син му	Ружић
Милош Обренбоговић	Васиљевић
Радоје, прногорац	Бакаловић
Јован, капетан, иванов синовац	Рајковић
Илија Ликовић, }	Илић
Милић Шереметовић, }	Стевановић
Ђуро Ђујунџић, }	Жикић
Надан Бојимири, }	Спасић

Војводе црногорске, млетачка господа, Црногорци, Млечићи, пажеви, маске, сватови, слуге. — Збива се у Млеткама и у Црној Гори.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде
1. „Корачница“, од Резека. — 2. „Мили завичају мој.“ Песма од Кремзера. — 3.
Потпурни из оперете: „Der Vogelhändler“, од Целера. — 4. „Behüt' dich Gott, es wär
zu schön gewesen!“ из опере: „Der Trompeter von Säckingen“. — 5. „Herzenswünsche“
Fantasiestückchen, од Нанта.

У недељу 8. децембра „Риђокоса“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем,
написао С. Лукачи, превео Ђ. П. Музика, од Ерклса.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата
после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.